

DR. KÖRÖS ANDRÁS

Az új Ptk. a Kúria gyakorlatában – gyermektartás

A Családi Jog a Joggyakorlat rovat keretében új sorozatot indított, amelynek célja a 2013. évi V. törvényhez kapcsolódó felsőbbbírósági gyakorlat bemutatása a folyóirat tárgykörébe tartozó ügyekben. Ebben a számunkban a kiskorú- és a továbbtanuló nagykorú gyermek tartásának témakörében a Ptk. alapján meghozott kúriai ítéleteket teszünk közzé. A határozatokat – amelyek más folyóiratokban, határozat gyűjteményben nem jelentek meg – szerkesztett és rövidített formában, de a közölt részben szöveghűen tárjuk az olvasók elé. A címek és az alcímek, valamint az alkalmazott törvényhelyek kiemelése a szerkesztőtől származik.

1. A GYERMEK INDOKOLT SZÜKSÉGLETE; A KÜLFÖLDÖN ÉLŐ, TÖBB GYERMEK TARTÁSÁRÓL GONDOSKODÓ KÖTELEZETT TELJESÍTŐKÉPESSÉGE

[Ptk. 4:205–4:206. §§, 4:213. §, 4:218. §]

A tények

A felperes és az alperes élettársi kapcsolatából 2004. szeptember 29. napján Sz. utónevű gyermekük született. A felek élettársi kapcsolata 2006 októberében szűnt meg, azóta a gyermekről a felperes gondoskodik. Az alperes a gyermek tartásához önként hozzájárult, először 20 000 forint, majd 2010 szeptemberétől havi 25 000 forint tartásdíjat fizetett. A felek, élettársi kapcsolatuk alatt ingatlanvásárlásra 28 310 CHF alapú hitelt vettek fel, amelynek a biztosítéka a felperes szüleinek az ingatlana volt. A felperes 2013 májusától egyedül fizeti a CHF alapú hitel törlesztő részleteit, amely jelenleg havi 52 000 forint kiadást jelent.

A felperes a kiskorú gyermekkel a szülei tulajdonát képező családi házban él. 2014. december 1-jétől boltvezetőként dolgozik, havi jövedelme 87 000 forint. A kiskorú gyermek után családi pótlékot kap. A családi ház kb. havi 40 000 forint összegű rezsiköltségét a szülei fizetik, akik a felperest anyagilag is támogatják.

Az alperes 2012. szeptember 7. napján házasságot kötött, házastársával Németországba költözött. 2014 májusától egy korlátolt felelősségű társaság (GmbH) alkalmazásában áll, órabérben dolgozik. A 10 euró alapóra-

bére mellett útiköltséget és ellátási költségtérítést kap. 2013 novembere és 2014 novembere között bruttó havi összjövedelme 2684 és 1945 euró között mozgott, ebből a tényleges munkavégzéssel szerzett jövedelme 1156, illetőleg 1700 euró volt. Feleségével 2014 tavasza óta szociális bérlakásban laknak, 2015 januárjától 679,64 euró havi bérleti díjat fizetnek, amely magában foglalja az áram és a fűtés előzetes költségeit is. A háztartási készülékeket fogyasztási kölcsönből vásárolták. Az alperes két gépjárművel rendelkezik: a Suzuki típusút CHF hiteltől vásárolta, azonban a gépjármű – a műszaki vizsga hiánya miatt – nem forgalomképes, jelenleg egy BMW-t használ. A perbeli gyermekén kívül két kiskorú gyermeke van, egyikük után 241 euró tartásdíjat fizet, a házasságából 2012. október 27-én született M. utónevű gyermekéről pedig a feleségével közösen gondoskodnak.

A perbeli gyermek általános iskolába jár, jó tanuló, egészséges. Az iskolában étkezik, a térítés díja naponta 550 forint.

Az első- és a másodfokú eljárás

A felperes keresetében azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest Sz. nevű gyermekük után 2014. április 1. napjától kezdődően – a hátralék egyösszegű teljesítésével – havi 100 000 forint határozott összegű gyermektartásdíj megfizetésére.

A keresete megalapozásául előadta, hogy az alperes által önként teljesített 25 000 forint mértékű tartásdíj a gyermek szükségleteit már nem fedezi, 2010 óta a kiadások megemelkedtek. A CHF alapú hitelt törlesztenie kell, mert egyébként a szülei ingatlanát – a jelenlegi lakóhelyüket – elárverezze a bank. A közös tulajdonú ingatlant nem sikerült értékesíteni, jövedelméből – a szülei támogatása nélkül – a gyermek eltartására nem képes. Az alperes külföldön dolgozik és bár három gyermek tartásáról köteles gondoskodni, de munkabérének mértéke alapján a gyermektartásdíj megfizetésére teljesítőképes.

Az alperes az általa önként fizetett 25 000 forint tartásdíjat meghaladóan a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a gyermek tartását az önként teljesített összeg megfelelően biztosítja. A felperes kereseti követelésének mértéke eltúlzott, a felperes a gyermek szükségleteit meghaladó, indokolatlan luxusz igényeit akarja vele megfizettetni. A követelt összeg a kimutatott, szük-

séges tartásdíj összegét jelentősen meghaladja, a felperes ellátásához pedig ő a maga részéről nem kíván hozzájárulni. A havi 25 000 forint mértékű tartáson felüli fizetésre teljesítőképessége sincs: a perbeli gyermekek után tartásdíjat fizet, illetőleg saját háztartásában tartja el a feleségét és közös gyermeküket. A családban ő az egyedüli kereső, munkabéréből kell finanszíroznia a lakhatásukat és megélhetésüket. A külföldi életviteléből adódóan ugyan magasabb a munkabére, de kiadásai is számottevően magasabbak, jelentős többlet költséget vállalva dolgozik. Előadta azt is, hogy a közös tulajdonú ingatlan törlesztő részleteit hat éven keresztül ő fizette.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek a Sz. utónevű gyermeke tartására 2014. április 1. napjától kezdődően havonta előre esedékesen 50 000 forint határozott összegű gyermektartásdíjat. Megállapította, hogy az alperes gyermektartásdíj különbözeti hátraléka 2014. április 1. és 2015. április 30. napja között 325 000 forint és 15 napon belül kötelezte az alperest annak egyösszegű megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét részben megalapozottnak ítélte. A per elbírálására irányadó Ptk. 4:215. § (1) és 216. § (1) bekezdése értelmében a különélő szülő a gyermek tartására saját szükséges tartásának korlátozásával is köteles és a különélő szülő azt elsősorban pénzben teljesíti. A gyermektartásdíj jogalapja a perben nem volt vitás, az elsőfokú bíróság pedig – a szülők megegyezésének hiányában – a tartásdíj mértékéről a 4:218. § (1) bekezdése alapján döntött.

A Ptk. 4:218. § (3) bekezdésére figyelemmel a gyermek szükségletei körében a peradatok alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperes által megjelölt kiadások az alapszükséglet megfelelő szintű biztosításához elegendőek. A felperes igazolta az internetes előfizetés költségeit és a gyermek iskolán kívüli, egyéb tevékenysége sem tekinthető eltúlzottnak, az ezzel, illetve az életvitellel kapcsolatban felmerült kiadások nem minősíthetők luxus jellegűnek. A felperes által fizetett havi törlesztő részlet ugyan a gyermekkel kapcsolatos költségnek nem tekinthető, de a tartásdíj magasabb összegű megállapítására alapot adhat. A gyermek ugyanis a zálogfedezetként biztosított ingatlanban lakik, ezért amennyiben a hitel törlesztése elmarad, a lakhatása veszélybe kerül. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor megjegyezte, hogy a felperes az alperessel szemben egy külön perben a többlet törlesztés teljesítése miatt megtérítési igénnyel élhet.

Az elsőfokú bíróság leszögezte: a gyermektartásdíj mértékének korlátja az alperes teljesítőképessége. A gyermek tartásának teljes költsége nem hárítható át különélő szülőre, még akkor sem, ha a felperes szerény anyagi körülmények között él és csupán szülői segítség-gel tud gondoskodni a gyermeke tartásáról.

A külföldön élő alperes jövedelme a csatolt bérjegyzék alapján aggálytalanul megállapítható volt. Az okiratok alapján igazolt, hogy a magyarországi átlagkeresetet lényegesen meghaladó jövedelemhez jut, de nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy három kiskorú gyermek tartásáról köteles gondoskodni. Az elsőfokú bíróság a

gyermektartásdíj alapjául szolgáló jövedelem körében az alperes órábéré mellett kifizetett jelentősebb összegű költségterítéseit figyelmen kívül hagyta, mert az a munkavégzésével kapcsolatban felmerült többletköltségei fedezésére szolgál. Értékelte viszont az alperes saját megélhetési költségei körében, mivel azt nem, vagy nem teljes egészében a nettó jövedelméből kell biztosítani.

Az elsőfokú bíróság mindezen peradatok együttes mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy a jelenleg teljesített tartásdíj kétszeres összege (50 000 forint) a gyermek – nem luxusigényű – szükségleteit kielégíti és az alperes annak megfizetésére a másik két gyermek tartásának sérelme nélkül is teljesítőképés.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét – annak helyes indokai alapján – helybenhagyta. A fellebbezésre figyelemmel hangsúlyozta: a tartásdíj mértékének meghatározásánál a Ptk. 4:215. § (1) bekezdéséből kell kiindulni, azaz a szülő a saját szükséges tartásának korlátozásával is köteles kiskorú gyermeke tartására. Tény, hogy az alperes munkavisztonnyal rendelkezik és három kiskorú gyermek tartására köteles. A perben nem vehető figyelembe a munkanélküli, de egyébként munkaképes házastársának eltartása, mivel a Ptk. 4:202. § b) pontja alapján a tartásra jogosultság sorrendjében a kiskorú gyermek a házastársat megelőzi. A Ptk. 4:200. § a) pontja szerint a vér szerinti gyermekek egy sorban jogosultak a tartásra. A felperes keresetének az elsőfokú bíróság részben adott helyt és az általa megítélt havi 50 000 forint összegű tartásdíj alacsonyabb, mint a Németországban külön nevelkedett gyermek részére fizetett havi 241 euró.

Az alperes teljesítőképessége körében rámutatott arra, hogy a Ptk. 4:218. § (4) bekezdése alapján megítélt gyermektartásdíj mértéke nem éri el az alperes – perben nem vitatott – átlagjövedelmének 15%-át, ezáltal nem haladja meg a Ptk. 4:205. § (6) bekezdése szerinti mértéket. A másodfokú bíróság ezért az alperesnek a teljesítőképessége hiányára való hivatkozását nem fogadta el.

A gyermek szükségletét illetően a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság által kifejtettekkel. A megítélt összeg nem tekinthető a gyermek szükségleteivel arányban nem álló, azt meghaladó mértékű és luxusnak minősülő kiadások fedezetének. A gyermek tartásával kapcsolatos kiadások ugyanis – a bírói gyakorlat szerint – a kulturális, sportolási és rendkívüli képzésben való részvétel szokásos költségeit is magukban foglalják. Azt pedig, hogy a felperest a szülei segítik, az alperes javára nem vehető figyelembe. Egyetértett a másodfokú bíróság a közösen felvett deviza alapú hitel törlesztésének elsőfokú bíróság általi megítélésével is. A Ptk. 4:218. § (2) bekezdés b) pontja értelmében a szülők vagyoni viszonyait figyelembe kell venni, a felperest terhelő kiadások pedig ebbe a körbe sorolhatóak.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. Kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül és helyette hozzon olyan új határozatot, amelyben a gyermektartásdíj fizetési kötelezettségének mértékét havi 25 000 forint határozott összegben állapítsa meg. A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát a Ptk. 4:200. §-a, a Ptk. 4:218. § (2) bekezdés c) pontja, valamint

a Ptk. 4:205., 4:206., a Ptk. 4:208. §-a és 4:218. §-ainak megsértésében jelölte meg.

A Kúria határozata és annak indokai

A felülvizsgálati kérelmet a Kúria alaptalannak találta, amit a következőkkel indokolt.

A Ptk. Negyedik könyv XX. Fejezete a rokontartás közös, általános szabályait határozza meg. A kiskorú gyermek tartásáról a Ptk. Negyedik Könyv XXI. Fejezete rendelkezik azzal, hogy a XX. Fejezetben rögzített általános szabályokhoz képest a kiskorú gyermek tartásánál a XXI. Fejezet szabályait kell eltérésekkel alkalmazni (4:213. §).

Nem alapos az alperesnek a Ptk. 4:200. §-ának jogszálysértésére való hivatkozása. A jogszabályhely alkalmazása a perben nem merült fel, hiszen az alperesnek sem mostoha, sem nevelt gyermeke nincs, vér szerinti gyermekei iránti tartási kötelezettségét pedig nem vitatta. Ugyancsak alaptalannul állítja az alperes a Ptk. 4:205. § és 4:206. §-ainak megsértését. A két szakasz ugyanis a rokontartás általános szabályai között a tartás mértékét és a módját határozza meg. A fentiek alapján viszont a kiskorú gyermek tartásának mértékére a 4:218. §-ban előírtak az irányadóak.

A gyermek szükséglete

Helyesen állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a perbeli gyermek szükségleteinél az ún. alapszükségletekként – a szükséges és indokolt szükségletek körébe tartozó iskoláztatásával kapcsolatos kiadásokon és a napi ellátását biztosító költségeken – túlmenően a gyermek harmonikus személyiségfejlődéséhez szükséges kiadásokat is figyelembe kell venni. Az eljáró bíróságok a hivatkozott EBH 2010.2138. számú eseti döntésnek megfelelően foglaltak állást abban, hogy a perbeli adatok alapján a gyermek iskolán kívüli foglalkozásai, a kulturális kiadásai luxusigénynek nem minősülnek.

A perben az alperes lényegében azt sérelmezte, hogy a felperes által megjelölt kiadások (63 000 forint) teljes anyagi terhét a jogerős ítélet gyakorlatilag rá hárítja. Az alperes érvelése téves.

A felperes a gyermekkel felmerülő költségeket pontosította. A csatolt kimutatásból megállapíthatóan a felperes a kiadásokat általánosságban jelölte meg, a gondozó szülőtől pedig nem követelhető meg a tételes – számlákkal igazolt – költségkimutatás, a gyermekre fordított kiadásainak tételes elszámoltatása. A Ptk. 4:216. § (1) bekezdése – illetve korábban a Csjt. 69/A. § (2) bekezdése – alapján kialakult ítélkezési gyakorlat szerint a természetbeni tartás nem forintosítható, a gyermek napi ellátása, betegsége esetén ápolása, a vele való foglalkozás ellensúlyozza a különélő szülő pénzbeli tartási kötelezettségét. Ebből következően az alperes azon érvelése, hogy a gyermek ellátásának fedezése teljes egészében rá hárul, nem foghat helyt. Az a hivatkozás, amely szerint a gyermekkel kapcsolatos anyagi jellegű kiadásokat a szülőknek egyenlő arányba kell viselniük, a fenti jogszabályhellyel ellentétes, a természetbeni tartás értékelésének hiánya a jogszabályi előírás kiüresedéséhez vezet.

Helytállóan érvel a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében azzal, hogy a szülei jövedelme, támogatása a gyer-

mektartásdíj mértékénél nem releváns. A Ptk. 4:215. §-a a gyermek tartását a szülő kötelezettségeként szabályozza, önmagában tehát az, hogy a felperes a szüleivel együtt él, akik a lakhatással kapcsolatos költségeket fedezik, az alperest terhelő gyermektartásdíj mértékét nem befolyásolja.

Ami pedig az alperes arra való hivatkozását illeti, hogy az 50 000 forintos havi tartásdíjjal a felperes jut bevételhez, teljes mértékben alaptalan. A perben a felperes jövedelme, körülményei részletesen feltárára kerültek és a peradatok helyes értékelésével állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a felperes szűkös anyagi körülmények között neveli a gyermeket.

A teljesítőképesség

A Kúria maradéktalanul osztotta a jogerős ítélet megállapítását. A Ptk. 4:218. § (4) bekezdése alapján a bíróságok által megállapított tartásdíj az alperes jövedelmének a 15%-át sem éri el, ebből következően a 25 000 forint mértéket meghaladó tartásdíj fizetésénél a teljesítőképessége hiányára vonatkozó állítása súlytalan. A közös tulajdont képező ingatlan kiadásával, illetve a szívességi használattal kapcsolatos előadások a perben nem relevánsak.

Kétségtelen, hogy a felperesnek külföldi munkavégzésével kapcsolatban a költségei is magasabbak. Ezt azonban a bíróságok értékelték, amikor a tartásdíjat nem a bírói gyakorlatnak megfelelően jövedelme 16,6%-ában, hanem annál alacsonyabb összegben állapították meg.

Fentiek alapján az eljáró bíróságok az anyagi jogi jogszabályok helytálló alkalmazásával rendelkeztek a tartásdíj mértékéről, a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria hatályában fenntartotta. (*Kúria Pfv. II. 22.069/2015. szám*)

2. NAGYKORÚ GYERMEK ÉRDEMTELENSÉGE A TARTÁSRA

[Ptk. 4:194. §, 4:220. §]

A tények

A felek elvált házastársak, a bontóperben 2010. május 14-én kötött és a bíróság által jóváhagyott részegyezségben megállapodtak abban, hogy a házasságukból 1994. július 13-án született N. és az 1996. január 12-én született B. utónevű gyermekeik apjuk: az alperes gondozásába, nevelésébe kerülnek. A felperes a gyermekek tartására 2010. június 1. napjától gyermekenként havi 35 000 forint gyermektartásdíj megfizetését vállalta. A felek életközösségük 2004. decemberi megszűnése óta a családi házukat megosztva használják, az ingatlan alsó szintje a felperes, a felső szinten kialakított önálló lakás a felperes és a gyermekek kizárólagos használatában áll.

Mindkét gyerek 2014-ben érettségizett, N. a Testnevelési Egyetem nappali tagozatán, osztatlan képzés keretében testnevelő tanári és gyógytestnevelői képzésre jár, B. a Corvinus Egyetemen kertészmérnöki tanulmányokat folytat.

Az első- és a másodfokú eljárás

A felperes keresetében N. tekintetében elsődlegesen érdemtelenység jogcímén 2014. július 15. napjától a tartásdíj fizetési kötelezettsége megszüntetését, másodlagosan teljesítőképességének jelentős csökkenése miatt, a tartásdíj havi 10 000 forintra leszállítását kérte.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította. Ítélete indokolásában a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:210. és a 4:220. §-ára, valamint a XXIX. Polgári Elvi Döntésre hivatkozással megállapította, hogy N. egyetemi tanulmányokat végez államilag finanszírozott oktatás keretében, képzése azonban jelentős költséggel jár. A felperes és N. kapcsolatának megromlása hosszú évekkorábban megkezdődött, a gyermek kiskorúsága alatt sem volt megfelelő. A felperessel való kapcsolattartás teljes elutasítása a szülők között évek óta fennálló feszült viszony miatt alakult ki, a gyermek az őt gondozó alperessel azonosult. Az alperes magatartása sem hatott abba az irányba, hogy a felperes és a gyermek közötti kapcsolat rendeződjön. A gyermek jelenlegi elzárkózó, passzív magatartása mögött azonban egyértelműen megállapítható a kapcsolat rendezésének igénye és az erre vonatkozó hajlandóság. Az elsőfokú bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a nagykorú gyermek jelenlegi magatartása nem olyan súlyú, amely alapot adhatna a tartásra való érdemtelenység megállapítására. A tartásdíj leszállítása iránti másodlagos kereset elbírálásakor mérlegelte, hogy a tartásdíj megállapítása óta a felperes jövedelmi, vagyoni viszonyaiban jelentős változás nem következett be, kutyakozmetikáját változatlanul működteti, kutyaversenyeken bíróként dolgozik és OKJ-s szakképzést vezet, továbbá 2010 márciusában ingatlan értékesítéséből is jelentős bevétele származott.

A felperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperest a N. utónevű gyermeke javára a jogerős bírói részegyezség alapján terhelő tartásdíj fizetési kötelezettséget 2015. február 1. napjával megszüntette.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészítette és megállapította, hogy N. a neki szóló, a felperes 2015. március 16-án és május 28-án postára adott leveleit nem vette át. A közösen birtokolt ingatlan hátsó kertjének használata miatt fennálló véleménykülönbség miatt a családtagok között 2015. március 22-én újabb konfliktus volt. A felperes ennek során enyhén meglökte N.-t, aki ezt követően az anyja felé fordult és közöttük hosszas és intenzív vita bontakozott ki. A gyermek az események miatt feljelentette a felperest, feljelentését azonban a bírósági eljárásban visszavonta.

A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a Ptk. 4:220. § (3) bekezdés a) pontja alapján a szülő nem köteles a nagykorú továbbtanuló gyermeke tartására, ha a gyermek a tartásra érdemtelen, ennek körében a XXIX. számú PED és a Csjt. 60. § (3) bekezdéséhez fűződő bírói gyakorlat azonban maradéktalanul alkalmazható. A perben a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy N. olyan maga-

tartást tanúsít, amelyre tekintettel érdemtelenége megállapítható azzal, hogy kizárólag a nagykorúsága idején tanúsított magatartása értékelhető, még abban az esetben is, ha a szülő és a gyermek közötti kapcsolat megromlása már a kiskorúság idején megkezdődött. Az érdemtelen megállapítására alapot adó gyermeki magatartás bizonyítása esetén a tartásra jogosult kötelezettsége annak bizonyítása, hogy a kifogásolt magatartást a tartásra kötelezett felróható magatartása váltotta ki.

A perbeli esetben megállapítható, hogy N. a kapcsolattól elzárkózik, a felperes közeledési kísérleteit elutasítja, leveleit nem veszi át, azokra nem válaszol, anyja beszélgetés kezdeményezéseit visszautasítja, esetenként vele szemben durva, sértő kifejezéseket használ, nyilatkozata szerint édesanyjának nem köszön, „de nem is része az életének”. Mindezt együttesen értékelve a másodfokú bíróság megállapította, hogy a gyermek a felperessel szemben kifogásolható, a társadalmi elvárásoktól eltérő magatartást tanúsít, amely alkalmas a tartásra érdemteleniségének megállapítására. Az alperes nem bizonyította, hogy a gyermek elzárkózása a társadalom általános erkölcsi felfogása szerint is érthető és elfogadható lenne.

Az alperes az érdemtelen megállapítás körében több, a felperesnek felróható magatartásra hivatkozott, ezek megtörténtét, illetve felróhatóságát a felperes következetesen tagadta, a sérelmezett magatartások valóságára és körülményeire pedig bizonyítás nem folyt. A gyermek az őt ért sérelmek közül azt emelte ki, hogy a felperes gyakran kiabált vele, nem vitte el az edzésekre és a kapcsolat teljes megszakadásához a 2011 karácsonyi események vezettek. Ezen eseményekről az alperes ismeretekkel nem rendelkezett, a gyermek pedig úgy nyilatkozott, hogy a végleges szakítás pontos okát megjelölni nem tudja, mert arra nem emlékezett. Emiatt a másodfokú bíróság álláspontja szerint a súlyos döntést kiváltó ok nem lehetett olyan jelentőségű, amely elfogadhatóvá teszi a gyermek részéről az édesanyjával való kapcsolat teljes elutasítását. Nem ad erre alapot a kiskorú elhelyezésének vitatott kérdése sem.

A másodfokú bíróság értékelt, hogy a felperes a perindítás előtt és a per alatt többször próbálta gyermekével felvenni a kapcsolatot. Bár a gyermek az elsőfokú eljárásban erre nyitottságát jelezte, de az elsőfokú ítélet meghozatalát követően sem vette át a felperes leveleit. A másodfokú tárgyaláson lefolytatott bizonyítás alapján, az elsőfokú ítélet meghozatala után kialakult konfliktusos helyzetről készült filmfelvételtől pedig megállapítható, hogy a felperes és N. kölcsönösen agresszíven és támadólag léptek fel egymással szemben. Mindezek együttes mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy a nagykorú gyermeknek nincs társadalmilag elfogadható oka a kapcsolat teljes felszámolására és elfogadható indoka arra, hogy ezt az állapotot nagykorúként, tehát tetteiért felelősséggel tartozóként édesanyja közeledési kísérletei ellenére fenntartsa. A felsőfokú tanulmányokat folytató nagykorú gyermek a tartásra érdemtelen, ezért a felperes tartására nem kötelezhető.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett előfelülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte.

A Kúria határozata és annak indokai

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem találta megalapozottnak. Döntését – az ügy érdemét tekintve – a következőkkel indokolta.

A Ptk. szabályozásában a családjogi tartás általános szabályait a rokontartás közös szabályai (XX. fejezet) rendezik, a továbbtanuló nagykorú gyermek tartására vonatkozó különös szabályokat ugyanakkor a XXII. fejezet tartalmazza. A Ptk. 4:219. §-a előírja, hogy a nagykorú gyermek tartására a rokontartás közös szabályait és a kiskorú gyermek tartására vonatkozó rendelkezéseket a XXII. fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Ennek megfelelően a továbbtanuló gyermek tartásra jogosultságának törvényi feltételei az általános és a különös szabályok alapján az alábbiak:

1. Az életpályára való indokolt és folyamatos felkészülés miatt a tartásra rászorul [Ptk. 4:220. § (1)–(2) bekezdés].
2. A tartásra nem érdemtelen [Ptk. 4:194. § (2) bekezdés, 4:220. § (4) bekezdés].
3. Nincs tartásra képes házastársa, volt házastársa és élettársa.
4. A tartásra kötelezett szülő teljesítőképessége, a jogosult tartása a szülő saját szükséges tartását vagy kiskorú gyermekének tartását ne veszélyeztesse [Ptk. 4:220. § (3) bekezdés c) pont].

A Ptk. 4:220. § (1) bekezdés utolsó mondata kimondja, hogy a gyermeknek a szülőt továbbtanulási szándékáról késelem nélkül tájékoztatnia kell. Ennek elmaradásához a törvény jogkövetkezményt nem fűz, de vita esetén az információ adás hiányát értékelni kell.

A tartásra érdemtelenséget eredményező magatartás törvényi definícióját a Ptk. 4:194. § (2) bekezdése tartalmazza, mely szerint az a nagykorú érdemtelen a tartásra, aki a tartásra kötelezettel vagy vele együtt élő hozzátartozójával szemben olyan súlyosan kifogásolható magatartást tanúsít vagy olyan életvitelt folytat, amely miatt tartása a kötelezettől – figyelemmel a jogosult és a kötelezett kapcsolatának jellegére és a kötelezett magatartására is – nem várható el. A továbbtanuló nagykorú gyermek tekintetében a Ptk. 4:220. § (4) bekezdése további, érdemtelenségre alapot adó magatartást is meghatároz, eszerint a nagykorú gyermek érdemtelen a tartásra akkor is, ha a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot. A továbbtanuló nagykorú gyermekre vonatkozó önálló érvénytelenségi ok szabályozását az, a vele szembeni fokozott elvárhatósági követelmény indokolja, hogy a tartásdíjat fizető szülőjével szemben ne csak követelést támasszon, hanem a tartás alapjául szolgáló családi kapcsolatnak megfelelő magatartást tanúsítson, mert már van olyan belátása, amelylyel magatartásának helyes vagy helytelen voltát és annak következményeit értékelni tudja.

Az 1/2014. Polgári jogegységi határozat V.1.b) pontjában foglaltak szerint a Kúria Polgári Kollégiuma az új Ptk. alapján elbírálandó ügyekben nem tartotta irányadónak a tanulmányait folytató nagykorú gyermek tartásáról szóló XXIX. PED-t, mivel az iránymutatás tartalmilag beépült az új Ptk.-ba. A beépültek tekintett iránymutatásokkal kapcsolatban a jogegységi tanács hangsúlyozta, hogy ezen iránymutatások indokolásában foglalt – az új Ptk. szabályai szellemével nem ellentétes – jogi

okfejtések, érvek, elvi megállapítások a továbbiakban is figyelembe vehetők, idézhetőek, hiszen azok sok esetben a normaszöveget magyarázzák, kiegészítik, a rendelkezés tartalmát részletesen kibontják. Az új Ptk. normaszövegének értelmezésében, a jogi érvelés alátámasztásában ezek tehát felhasználhatók.

A másodfokú bíróság a feleket a Pp. 206. § (1) bekezdése szerint terhelő bizonyítási kötelezettség szabálya alapján helytállóan indult ki abból, hogy a érdemtelenség alapjául szolgáló magatartás bizonyítása a felperes kötelezettsége, míg az alperest annak bizonyítása terheli, hogy e magatartást a tartásra kötelezett felróható magatartása váltotta ki. Helyesen hangsúlyozta, hogy az érdemtelenség vizsgálata kizárólag a gyermeknek a nagykorúsága elérésétől tanúsított magatartására terjedhet ki, a bíróságnak azonban fel kell tárnia azokat a körülményeket, amelyek a szülő és a gyermek kapcsolatának megromlásához vezettek. A tartásra kötelezett felróható közrehatásának megállapítása kizárja a jogosult tartásra érdemtelenségének megállapítását.

A felperes az érdemtelenséget arra a magatartásra alapította, hogy a gyermek alapos indok nélkül a kapcsolattartástól elzárkózik, de a tartásdíjra igényt tart.

Kétségtelen, hogy a felperes és N. közötti kapcsolat megromlása a szülők konfliktusai miatt már a gyermek kiskorúsága idején megkezdődött, a gyermek az őt természetben gondozó alperessel azonosult. Ebben a folyamatban mindkét szülő közrehatott, a konfliktusos helyzet fenntartásával, a felperes az indulatos, hangos magatartásával, az alperes pedig azzal, hogy nem tett meg mindent a nála elhelyezett gyermek érzelmi, erkölcsi fejlődését biztosító megfelelő anya-gyermek kapcsolat kialakítása és rendezése érdekében. A gyermek fokozatosan eltávolodott a felperestől, 2011. év karácsonyától közöttük a kommunikáció gyakorlatilag megszűnt. N. nagykorúsága elérésétől sem beszél a felperessel, nem köszön neki, továbbtanulási szándékáról, az általa választott egyetemi képzésről sem tájékoztatta, a felperes közlekedésének minden formáját elutasítja, mivel saját előadása szerint édesanyját nem tekinti élete részének.

Az alperes a felperes közreható, felróható magatartását nem bizonyította, a felülvizsgálati kérelmében foglalt hivatkozással szemben nem tekinthető az alperes által kifogásolt magatartások beismerésének az alperes provokatív eljárására vonatkozó felperesi nyilatkozat. A gyermeknek a kapcsolat rendezése iránti igényét és hajlandóságát pedig nyomatékosan megkérdőjelezi, hogy az elsőfokú ítélet meghozatala után sem kezdeményezte a felperessel a kapcsolat felvételét, a felperes feladóvevényekkel igazoltan postára adott leveleit nem vette át, sőt az ingatlan tulajdonos szülőkre tartozó, a hátsó kert használatával kapcsolatban kialakult konfliktusos helyzetben az őt ért sérelem miatt feljelentést tett a felperes ellen.

A Kúria hangsúlyozza, hogy az általános erkölcsi fel fogással összhangban a gyermek szülője iránt tiszteletteljes magatartást köteles tanúsítani, továbbá elvárható tőle az alkalmazkodás még akkor is, ha az anyai kapcsolattartás hiányához vezető körülményeket illetően édesapjával ért egyet. Az pedig az általános társadalmi ér-

tékrenddel alapvetően ellentétes, hogy a gyermek és a szülő között az egyedüli kapocs a gyermek részéről a közeli hozzátartozói kapcsolatra figyelemmel elvárt és feltétel nélkülinek tekintett, a felsőfokú tanulmányok befejezéséig havonta fizetett tartásdíj. Az ezzel összhangban álló jogi szabályozás alapján a nagykorú gyermek magatartása megvalósítja a Ptk. 4:220. § (4) bekezdésében foglalt érdemtelenégi okot, amelynek jogkövetkezményeként a felperes nem köteles a továbbtanuló nagykorú gyermeke tartására.

A Kúria a kifejtettekre tekintettel a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. (*Kúria Pfv. II. 22.016/2015. szám*)

3. AZ EGYIK SZÜLŐNÉL ELHELYEZETT, TOVÁBBTANULÓ GYERMEK NAGYKORÚVÁ VÁLÁSA ESETÉN A MÁSIK SZÜLŐVEL ÉLŐ KISKORÚ GYERMEK UTÁNI TARTÁSDÍJ IGÉNY KÉRDÉSE

[Ptk. 4:202. §, 4:220. §]

A tények

A jogerős ítélet tényállása szerint a felperes és az alperes házastársak voltak. Házasságukból 1995. szeptember 3. napján Gy., 1998. január 9. napján G. utónevű gyermekek születtek. A bíróság ítéletével a felek házasságának felbontása mellett a Gy. utónevű gyermeket az alperes, míg a G. utónevű gyermeket a felperesnél helyezte el. A felperes kiegészítő gyermektartásdíj iránti igényét elutasította. Az ítélelehozzátal a nagyobbik gyermek a 17., a kisebbik gyermek a 14. életévét töltötte be.

Gy. 2014-ben középiskolai tanulmányait befejezte és szeptember 1. napjától a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnök Karán államilag finanszírozott képzésen, nappali tagozaton tanul. Kollégiumi elhelyezését a k.-i gimnázium fizeti, jó tanulmányi eredményére figyelemmel havonta 25 500 forint ösztöndíjban is részesül. Az alperes minden hónapban 50 000 forintot, a felperes pedig – önként – 30 000 forintot utal a gyermek számlájára.

A felperesnél elhelyezett G. utónevű gyermek középiskolába jár, 11. osztályos tanuló.

A felperes havi nettó átlagjövedelme – a családi adókedvezménnyel – 130 000 forint és 13 700 forint családi pótlékban részesül. Az alperes havi nettó jövedelme 190 000 forint. Családi adókedvezményt nem tud érvényesíteni, családi pótlékot nem kap.

Az első- és a másodfokú eljárás

A felperes keresetében azt kérte, hogy a bíróság 2014. szeptember hó 1. napjától kezdődően kötelezze az alperest a nála elhelyezett, még kiskorú gyermek után havi 25 000 forint határozott összegű gyermektartásdíj megfizetésére. Kereseti kérelme megalapozásul előadta, hogy mivel a nagykorú gyermeknek – egyetemi tanul-

mányaira figyelemmel – havonta önként 30 000 forintot utal át, ezért az alperes is köteles a kiskorú gyermek részére tartásdíj megfizetésére. A két gyermek szükségletének eltérő volta miatt a kiskorú gyermek havi tartásdíjának összegét 25 000 forintban határozta meg. A felperes számítása szerint a kiskorú gyermekkel kapcsolatban havi szinten, átlagban 74 772 forint költsége merül fel, beleértve a gyermek étkeztetését, ruházatát és a közlekedésével kapcsolatos költségét. A családi pótlék összegének levonásával a gyermek pénzbeli eltartási költsége kb. havi 61 000 forint, ennek megfelelően kérte az alperest 25 000 forint határozott összegű gyermektartásdíj megfizetésére kötelezni. A nagykorú, továbbtanuló gyermeknek havonta kb. 50–60 000 forintra van szüksége, a költségének felét, 30 000 forintot utal át a részére. A felperes előadta, hogy a haszonélvezeti joga fenntartása mellett a kiskorú gyermeknek ajándékozta a tulajdonát képező lakóingatlant, valamint – szintén a haszonélvezeti joga kikötésével – a felperessel közös ingatlanból az őt megillető 1/2 tulajdoni illetőséget.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint a felperes követelése alaptalan. A bontóperi eljárásban mindketten vállalták a náluk elhelyezett gyermek tartási költségeinek finanszírozását. 2014 augusztusában – amikor a nagyobbik gyermek továbbtanulásával kapcsolatos ügyeket intézték – meg is beszéltek egymással, hogy Gy.-t a felsőfokú tanulmányai alatt eltartja, a felperestől hozzájárulást nem igényelt. Az alperes megjegyezte, hogy a felperes a 30 000 forintokat költse inkább a még kiskorú gyermek tartására.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy az 1998. január 9. napján született G. utónevű gyermeke tartására fizessen meg a felperesnek 2014. szeptember hó 1. napjától kezdődően folyamatosan, havonta előre esedékesen 25 000 forint határozott összegű gyermektartásdíjat. Megállapította, hogy az alperesnek a 2014. szeptember hó 1. napjától 2015. április hó 30. napjáig terjedő időtartamra 176 000 forint gyermektartásdíj hátraléka keletkezett. A tartásdíj hátralékra a bíróság a havi gyermektartásdíj teljesítésével egyidejűleg tíz hónapos részletfizetést engedélyezett.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét alaposnak ítélte. A peres felek nem vitatott előadásai, valamint a tanúként meghallgatott gyermek vallomása alapján a két gyermekkel kapcsolatos költségeket (a gyermekek szükségletét), illetve a felek jövedelmét (a teljesítőképességet) aggálytalanul meg lehetett állapítani. A jogvita elbírálásánál abból indult ki, hogy a házasság felbontásakor fennálló körülmények megváltoztak, mert az egyik gyermek nagykorú lett. Ebből a tényből pedig az következik, hogy a felperes háztartásában eltartott kiskorú gyermek a tartásra jogosultság sorrendjében megelőzi nagykorú testvérét. A bíróság álláspontja szerint a nagykorú gyermek – a szükséges tanulmányai miatt – jogosult a tartásra, amelynek a szülők önként eleget is tesznek. Ugyanakkor a gyermek tanúvallomásából az is kiderült, hogy a szülők által utalt teljes összeget nem használja fel. Kollégiumban lakik, háromhetente csak egyszer utazik haza és az otthon töltött napok felében az alperesnél, másik felében a felperesnél tartózkodik, tehát nem az

alperes háztartásában él. A tartás mértékét a Ptk. 4:215. § (1) bekezdése, a 4:216. § (1) bekezdése, a 4:218. § (1), (2), (3) és (4) bekezdése alapján állapította meg. A kiskorú gyermek felperes által megjelölt szükséglete – a családi pótlék levonásával – átlagban havi 42 300 forintban állapítható meg, amelyet a szülők a jövedelmeik egymáshoz viszonyított arányában kötelesek viselni. Az alperes a havi 190 000 forint nettó jövedelme alapján a gyermek eltartásával kapcsolatos költségek 60%-ának a megfizetésére köteles, ami a felperes keresetével egyezően 25 000 forint gyermektartásdíjat jelent. Mivel az alperes gyermektartásdíjat nem fizetett, rendelkezett a hátralékos gyermektartásdíj összegéről is.

Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást feltárta és a jogvita elbírálása szempontjából irányadó jogszabályi rendelkezéseket helyesen jelölte meg. Ezt a másodfokú bíróság kiegészítette a Ptk. 4:220. § (1) bekezdése rendelkezésével, amelynek értelmében a továbbtanuló nagykorú, munkaképes gyermek is jogosult a tartásra, ha szükséges tanulmányai indokolt időn belüli folytatása érdekében arra rászorul. A fenti jogszabályhelyre figyelemmel az elsőfokú bíróság téves jogkövetkeztetést vont le. A perbeli adatokból ugyanis egyértelműen megállapítható, hogy a Ptk. fenti szakasza alapján a nagykorú gyermek is jogosult a tartásra; továbbtanul és tanulmányait folyamatosan végzi, szükséglete a havi 40 000 forint mértékű tartást megalapozza. Az elsőfokú bíróság helyes számítása alapján a kiskorú gyermek tartása a szülőket 42 300 forint összegben terhelné, ebből következően a két gyermek rászorultsága közel azonos mértékű, a nagykorú gyermek nagykorúságának, mint körülményváltozásnak az értékelése ellenére is. A felperes nem vitatta, az alperes pedig bizonyította, hogy a továbbtanuló gyermeknek a tartást havi 50 000 forint összegben teljesíti. Az elsőfokú bíróság úgy kötelezte az alperest a kiskorú gyermek tartásához való hozzájárulásra, hogy nem vette figyelembe az alperesnek a nagykorú, továbbtanuló, életpályára felkészítő tanulmányait folytató gyermek tartásáról való gondoskodását. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a perbeli esetben a Ptk. 4:202. § a) pontjában írt feltételek sem állnak fenn. Mindkét szülő képes a gyermek tartására, ezért a tartásra való jogosultság sorrendje a jogvita eldöntésében nem irányadó. Miután pedig közel azonos a rászorultság és a tartás teljesítése a felperes kiegészítő tartásdíj iránti igénye nem alapos.

A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Kérte, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróság ítéletét hagyja helyben. A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát a Ptk. 4:202. § és 4:220. §-ai rendelkezései megsértésére alapította.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását indítványozta, mert a másodfokú bíróság megalapozott és a jogszabályoknak megfelelő döntést hozott.

A Kúria határozata és annak indokai

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet nem találta alaposnak. Döntését az alábbiakkal indokolta.

A felperes a keresetében a körülményváltozást arra alapította, hogy mivel ő a nagykorú gyermek tartásához önként hozzájárul, ezért a kiskorú gyermek tartására – az önkéntes teljesítés hiányában – alperes is legyen köteles gyermektartásdíjat fizetni. A perben a Pp. 164. § (1) bekezdése főszabálya alapján a felperest terhelte annak bizonyítása, hogy a nagykorúságát betöltött gyermek miatt a kiskorú gyermek tartása iránti igényének jogalapja fennáll. Tény, hogy a nagyobbik gyermek betöltötte a 18. életévét és a középiskolai tanulmányai befejezése után egyetemre jár, a kiskorú gyermek a középiskolai tanulmányait folytatja, az alperesnek pedig a tartás megfizetésére teljesítőképessége van. A nem vitatott körülményváltozás (a nagykorúság elérése) azonban önmagában a kiskorú gyermeket illető tartásdíj iránti igényt még nem alapozza meg.

A Ptk. 220. §-a a továbbtanuló nagykorú gyermek tartásra való jogosultságáról rendelkezik. Az (1) bekezdés alapján a továbbtanuló nagykorú, munkaképes gyermek a rászorultsági vélelem esetén kívül is jogosult a tartásra, ha a szükséges tanulmányai indokolt időn belüli folytatása érdekében rászorul. A (2) bekezdés szükséges tanulmánynak minősíti az életpályára előkészítő szakképzettség megszerzéséhez szükséges képzés vagy tanfolyam, a felsőfokú végzettségi szintet biztosító alap és mesterképzésben, valamint a felsőfokú szakképzésben folytatott tanulmányok folyamatos végzését. Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság a Ptk. 4:220. §-a alapján arra, hogy a nagykorú gyermek életpályára felkészítő tanulmányait folyamatosan, megszakítás nélkül végzi, rászorultságának tényét a felperes sem vitatta, hiszen részére önként tartást teljesít. A perbeli esetben mindkét szülő egy tartásra jogosult gyermekről gondoskodik: a felperes egy kiskorú, az alperes pedig egy nagykorú, de továbbtanuló gyermekről. A peradatok alapján megállapítható, hogy a felperes anyagi támogatását sem az alperes, sem a gyermek nem igényelte. Kétségtelen, hogy a felperes a gyermek részére önként havi pénzösszeget juttat, ez a tény azonban az alperes tartásdíj fizetési kötelezettségének jogalapját nem alapozza meg, mert abban a lényeges körülményben, hogy a nagykorú gyermek a tartásra változtatlanul rászorult, változás nem történt. A felperes pedig a végrehajtható kötelezés (bírói egyezség, jogerős ítélet) hiányában önkéntes teljesítését – ahogy erre az alperes utalt is – bármikor megszüntetheti.

A Ptk. 4:202. §-a a tartásra jogosultság sorrendjét határozza meg. Helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a perbeli esetben a fenti jogszabályhely a jogvita eldöntésére nincs kihatással. A tartásra jogosultság sorrendje ugyanis akkor bír jelentőséggel, ha valaki több jogosult eltartására köteles és a teljesítőképessége korlátozott volta miatt a fennálló tartási kötelezettségeit nem tudja teljesíteni. A perbeli esetben a bíróság a korábbi ítéletével az egyik gyermeket a felperes, míg a másik gyermeket az alperes nevelésébe és gondozásába

helyezte el. Az ítélet alapján mindegyik szülő a nála elhelyezett gyermekről volt köteles gondoskodni, a bíróság pedig – a két gyermek azonos szükségletére figyelemmel – a kiegészítő tartás iránti keresetet elutasította. Nincs akadálya annak, hogy a szülő – jogszabályi kötelezettség nélkül – a másik szülőnél elhelyezett kiskorú, vagy továbbtanuló nagykorú gyermekét önként – akár havi rendszerességgel is – pénzbeli támogatásban (pl. zsebpénz) részesítse, ez azonban tartási kötelezettség telje-

sítésének nem minősíthető. Önkéntes hozzájárulása tehát nem jelenti a Ptk. fenti szakasza szerinti több gyermek tartására való kötelezettségét, ezáltal a felperes által megjelölt jogszabályhely jogszabálysértő alkalmazása fel sem merülhet.

A perbeli esetben a jogerős ítélet anyagi jogi jogszabályt nem sértett, ezért azt a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. *(Kúria Pfv. II. 22.071/2015. szám)*